

La desfeta de l'altra esquerra

Josep Ramoneda

Director del CCCB

Dos dies abans de les eleccions, Jorge Semprún deia en una conferència a Barcelona que sense una expectativa revolucionària el partit comunista no té sentit, està condemnat a desaparèixer. En una línia semblant, al film *Bucarest* d'Albert Solé, un històric del PSUC, Miguel Núñez, constata que tot aquell univers retratat es desfà quan es pren consciència que no hi ha, avui dia, alternativa real al capitalisme. Probablement per això els vells partits comunistes de l'Europa occidental han tingut moltes dificultats a l'hora de fer la seva metamorfosi en noves formes polítiques d'esquerra. I ha estat impossible d'evitar que la transformació no acabés en davallada.

Acabem d'assistir a una desfeta electoral! d'Esquerra Unida. Però els seus problemes no són gaire diferents d'alguns altres partits de l'entorn. En temps del general de Gaulle es deia que a França entre el gaullisme i el partit comunista només hi havia un immens buit. A les eleccions municipals recents, amb poc més del 3% dels vots, el PCF va perdre quasi totes les restes de l'enorme poder local que havia arribat a acumular. Diu el tòpic que el PCF va ser víctima del maquiavel·lisme de Mitterrand. Per poder ser president el 72 va engegar una aliança amb els comunistes i, aquests, a poc a poc, van anar perdent força, de manera que quan Mitterrand va deixar el poder al 95 ja feia temps que no pintaven res. Per molt llegendària que sigui la capacitat manipuladora de Mitterrand, tinc la sensació que en aquest cas simplement es va beneficiar del canvi de temps. Amb

aliança amb els socialistes o sense, el PCF hauria anat a la deriva, condemnat a hipotecar la fastuosa seu de la plaça del Colonel-Fabien. A Itàlia els hereus del partit comunista han anat de metamorfosi en metamorfosi sense trobar el nou lloc. Veltroni sembla voler trencar aquesta inèrcia i buscar, definitivament, un nou camí per a l'esquerra italiana. Senzillament el temps del comunisme ha passat. I no és l'objectiu d'aquest article fer-ne l'arqueologia.

Certament, hom dirà que Esquerra Unida no és un partit comunista, encara que tingui aquest partit en el seu

si. Però no és només un problema de partit, sinó un problema de cultura política. Segur que hi ha un espai a l'esquerra del PSOE i que seria molt bo que aquest espai l'ocupés una força potent i amb capacitat política, però a parer meu aquest partit no pot venir de la tradició comunista, perquè requereix una sensibilitat més propera a tradicions liberals d'esquerres i llibertàries.

Una vegada més, dintre de la desfeta, Iniciativa per Catalunya ha estat la que ha salvat la pell. Per què? Mirant enrere, podríem pensar que el PSUC no va ser igual que el PCE i que la seva

implantació de llavors encara dóna algun fruit ara. Sigui com sigui, el PSUC, a Catalunya, que té una cultura política molt diferent de l'espanyola, sempre va estar més integrat que el PCE a Espanya. Mirant al present, tres factors: Iniciativa per Catalunya ha aconseguit ser un partit de govern, reconegut i respectat, tant en l'àmbit local com a la Generalitat. Iniciativa per Catalunya ha combinat com a referent ideològic, que l'ha singularitzada en l'àmbit català, l'ecologisme –la floreta, com diuen els seus detractors. És una opció visible, que li ha portat problemes de govern –perquè se'ls considera responsables del bloqueig d'algunes infraestructures bàsiques– i que li ha suscitat una dificultat indirecta: la de ser partit d'un sol tema, que sempre és una limitació. Però que li ha donat un paper i una

identificació. Iniciativa per Catalunya es mou en el sistema català de partits que és de cinc i no de dos i mig, com a la resta d'Espanya.

Certament, la llei electoral perjudica Esquerra Unida més que ningú. I especialment quan l'elecció és molt competitiva. Paradoxalment, afavoriria Esquerra Unida que la dreta es partís en dos, perquè llavors, tenint en compte que la llei d'Hondt premia sempre el qui arriba en primer lloc, l'argument del vot útil socialista perdria força. Però no es aquest el problema d'Esquerra Unida. Ha de fer un canvi radical de cultura. Des de les maneres de la tradició comunista, ni la radicalitat democràtica –que em sembla que hauria de ser un dels punts forts d'un partit a l'esquerra del PSOE– ni l'ecologisme crític ni la defensa del sectors populars al marge de

–esgotament del poder convergent i govern del Partit Popular– i, a vegades, quan un puja més enllà d'allò que li toca acaba caient per sota d'allò que li correspon. Hi ha, a més, una tradició autodestructiva molt profunda en aquest partit, que sembla reaparèixer de manera cíclica. L'aprenentatge del govern no ha estat fàcil ni ràpid. La crisi de l'Estatut no els va ajudar. A la ciutadania li costa d'entendre aquests equilibris d'estar a la vegada fent govern i fent-se oposició. L'aposta valenta pel tripartit d'esquerres també tenia costos. Tot plegat fa que Esquerra estigui en moment de resituar-se. Probablement no serà tan amunt com va arribar ni tan avall com ara. Però, a més de l'inevitable risc de les baralles personalistes, Esquerra necessita agafar un camí i no deixar-lo.

L'independentisme és un tret identitari indiscutible i és un referent al qual Esquerra no pot renunciar ni ha de renunciar mai. L'independentisme, naturalment, té un problema: com que no és a l'ordre del dia, com que no és previsible una majoria social a favor de l'independentisme a curt termini, perd força política en algunes situacions electorals, en què el ciutadà vota per respondre al problema d'avui –qui ha de governar Espanya: Zapatero o Rajoy?– i no al de demà passat –vols que Catalunya sigui independent o no?. Però tinc la sensació que la clau de futur d'Esquerra Republicana passa per dos punts: oblidar-se de CiU, deixar de pensar a fer-li el sorpasso, i acreditar solvència i eficiència en el govern, demostrar que és un partit per a resoldre problemes, no per a crear-ne.

Cap de les dues opcions possibles –aliança nacionalista o aliança d'esquerres– no li donarà el sorpasso somniat. Si s'alia amb CiU tindrà inevitablement un paper secundari perquè el lideratge nacionalista estarà en qui tingui la presidència i si s'alia amb PSC i Iniciativa, podrà continuar accentuant la seva diferència, però amb poques possibilitats de guanyar terreny a CiU, llevat que aquesta continuï tan pendent de com artiga Esquerra Republicana el conreu nacionalista. Tinc la sensació que una de les lliçons que CiU haurà après d'aquesta elecció serà de no tornar caure en aquest error.

“L'independentisme és un tret identitari indiscutible i és un referent al qual Esquerra no pot renunciar ni ha de renunciar mai. Però com que no és previsible una majoria social independentista a curt termini, perd força en algunes situacions electorals”

la classe obrera enquadrada sindicalment ni la crítica del discurs neoconservador de la seguretat ni la denúncia del subsòl del procés de globalització no son gaire creïbles. I em sembla que és en aquests espais que hi ha lloc per a un partit que sigui realment una mena de consciència crítica de l'esquerra.

És diferent el cas d'Esquerra Republicana, l'altre partit d'esquerres castigat a les darreres eleccions. Tinc la sensació que Esquerra Republicana va aconseguir el 2003 i el 2004 unes cotes que superaven la seva força real, fruit d'una conjuntura molt particular

